

Наталія ШАТІЛОВА,
кандидат філологічних наук
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПУНКТУАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Анотація. Визначено засоби формування пунктуаційної компетентності студентів-філологів в об'єктиві компетентнісної парадигми сучасного освітнього дискурсу. Пунктуаційну компетентність студента детерміновано як предметну (фахову), що декларує набуту індивідуальну здатність пунктуаційно грамотно оформляти писемне мовлення відповідно до чинних правописних норм та принципів пунктуації.

Ключові слова: компетентність, предметна компетентність, пунктуаційна компетентність, правописна грамотність, писемне мовлення.

Динаміка розвитку сучасної мовної освіти і стрімке розширення комунікативного простору впотужнює значення правописної грамотності як важливого маркера культури мовлення людини, рівня її мовної свідомості та інтелектуального розвитку. Порушення пунктуаційних норм перешкоджає ефективному спілкуванню, спричиняючи смислові й логічні помилки, а відтак й хибне розуміння писемного тексту. Тож засвоєння правил пунктуаційного оформлення мовлення, чітке й вмотивоване вживання пунктограм, випрацювання стійких навичок грамотного письма – невід'ємний компонент професійної підготовки студентів-філологів.

Одним із усталених базових термінопонять, що детермінують вектор розвитку сучасного освітнього дискурсу, є поняття компетентності – інтегрованого результату навчання, що передбачає не лише накопичення традиційного комплексу знань, умінь і навичок, а й випрацювання у майбутніх фахівців здатності уміло й успішно застосовувати їх на практиці у професійній діяльності, набуття досвіду самостійної навчально-пошукової роботи. Моделювання навчального процесу за індивідуальною освітньою траєкторією, його спрямованість на формування і розвиток ключових (загальних, базових) компетентностей студента, що їх він набуває у процесі виконання певної освітньої програми, вияскравлює перелік предметних (фахових) компетентностей, що визначають зміст вищої освіти в межах певної спеціальності. З-поміж них – мовна компетентність, що охоплює й знання пунктуаційних норм, які регулюють уживання розділових знаків.

Пунктуаційна компетентність студента – набута в ході навчання індивідуальна здатність пунктуаційно грамотно оформляти писемне мовлення відповідно до чинних правописних норм та принципів пунктуації. Пунктуаційну компетентність зараховують до складу лінгвістичної [1] як

субкомпетентність [2]. У контамінації з орфографічною вона є важливим елементом правописної грамотності майбутніх учителів-словесників.

Цілеспрямоване формування пунктуаційної компетентності студентів-філологів відбувається у процесі викладання зафіксованих навчальними планами ЗВО нормативних та вибіркових дисципліни циклу професійної підготовки, що передбачають вивчення пунктуаційних норм української мови (у кожному закладі вищої освіти ці дисципліни мають різні назви), як-от: «Українська пунктуація», «Пунктуаційна вправність студента», «Пунктуаційний практикум», «Практикум з української мови», «Орфографічно-пунктуаційний практикум», «Практикум з українського правопису» тощо, а також «Сучасна українська мова (синтаксис)», адже пунктуаційна вправність нерозривно пов'язана з опануванням синтаксичної теорії.

Зміст пунктуаційної компетентності студентів окреслюють і конкретизують нормативні документи – освітньо-професійні програми, робочі програми та силабуси навчальних дисциплін, укладені на основі державних стандартів вищої освіти, що містять чіткий перелік інтегральних, загальних й спеціальних (фахових, предметних) компетентностей. Пунктуаційну компетентність деталізує й репрезентує комплекс компетенцій (знань, умінь, навичок, цінностей, ставлень), що їх повинен набути студент у ході вивчення дисципліни. Зважаючи на наявність у студентів пропедевтичних знань з основ пунктуації, здобутих у ЗЗСО, вища школа систематизує знання теоретичних аспектів української пунктуації, поглиблює відомості з історії її становлення та розвитку, зосереджує увагу студентів на складних випадках пунктуаційного аналізу, прагне розвивати пунктуаційну пильність, вміння та бажання правильно і грамотно писати, стежити за культурою писемного мовлення, виховуючи шанобливе ставлення до мови в різних її виявах.

Пунктуаційну компетентність студента-філолога виформовують:

1) ґрунтовне опрацювання понятійного обшару базових термінопонять курсу: «пунктуація», «пунктограма», «пунктуаційне правило», «пунктуаційна норма», «пунктуаційні вміння, навички», «пунктуаційна грамотність», «пунктуаційна вправа», «пунктуаційна помилка», «пунктуаційна пильність», «пунктуаційна компетенція»;

2) свідоме засвоєння пунктуаційних норм сучасної української мови, задекларованих у чинному правописному кодексі;

3) осмислення принципів української пунктуації, що відображають специфіку членування писемного тексту за допомогою розділових знаків відповідно до його синтаксичних, смислових та інтонаційних особливостей; обізнаність з інноваційними процесами в українській пунктуації, пов'язаними з функційно-експресивним принципом, що увиразнює індивідуально-авторське вживання розділових знаків, регламентованих комунікативно-прагматичними настановами мовця;

4) усвідомлення функційного потенціалу знаків пунктуації та їх класифікаційних критеріїв за способом уживання, за функційним призначенням, за відповідністю загальноприйнятим пунктуаційним нормам, за будовою;

5) міжпредметні зв'язки: пунктуаційну вправність студенти набувають в процесі вивчення синтаксису (розуміння взаємозалежності між різнотипними синтаксичними структурами та їхнім відповідним пунктуаційним оформленням) та дисципліни, де провідною є робота з різностильовими й різножанровими текстами (стилістика, лінгвістичний аналіз тексту, культура фахового мовлення тощо), у ході написання чи технічного оформлення різнотипних письмових чи друкованих робіт навчального та наукового характеру (диктантів, переказів, есе, реферативних повідомлень, доповідей, наукових статей, курсових та кваліфікаційних робіт тощо);

6) впровадження ефективної системи різних за змістом і формою вправ, спрямованих на удосконалення пунктуаційних навичок (розпізнавання пунктограм під час зорового та слухового сприймання тексту, текстуальне та ускладнене списування, опрацювання текстів із пропусками розділових знаків, добір власних прикладів на пунктуаційне правило, трансформація речень, конструювання за зразком, моделювання за схемами, підбір синонімічних відповідників, зіставлення синтаксичних одиниць та пунктограм, пунктуаційний аналіз речення паралельно із синтаксичним, пунктуаційне редагування свого та чужого тексту, запис діалогічного мовлення та оформлення цитувань чужих висловлень, робота над пунктуаційними помилками, завдання з інфомедійним компонентом тощо);

7) багатоаспектна інтегрована робота з текстами різних функціональних стилів, в яких зреалізовано структурно-синтаксичний, смисловий (логічний) та інтонаційний (ритмомелодійний) принципи пунктуаційного оформлення висловлення;

8) залучення різних навчально-методичних та наукових джерел (підручники, навчальні та методичні посібники, монографії, наукові розвідки, лінгвістичні енциклопедії, довідники, словники, інтернет-ресурси тощо);

9) усвідомлення важливості пунктуаційної вправності як репрезентанта загальної мовної культури людини, що забезпечує точність вираження думки і взаєморозуміння у письмовому спілкуванні;

10) потреба повсякчас удосконалювати пунктуаційні вміння і навички.

Успішне опанування зазначеними компетенціями виформовує пунктуаційну компетентність майбутнього філолога. Утім, актуальним нині є залучення новітніх освітніх технологій, розширення системи методів і прийомів набуття пунктуаційної вправності, упровадження різних способів індивідуальної, групової та колективної форм навчання пунктуації української мови. На часі – випрацювання методичного інструментарію та розробка узагальнених критеріїв об'єктивного оцінювання навчальних

досягнень студентів з пунктуації в умовах дистанційного навчання. Отже, методика викладання пунктуації вимагає подальшого ретельного вивчення.

Список використаних джерел

1. Ковальчук Н. Складові пунктуаційної компетентності. *WORLD SCIENCE*. № 1(5), Vol.3, January 2016. С. 21–25.

2. Рускуліс Л. Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін: монографія. Миколаїв. 2018. 419 с.

УДК 811.161.2

Валентина ГНАТЕНКО,

викладач-методист

Комунального закладу охорони здоров'я
«Красноградський медичний фаховий коледж»

Харківської обласної ради

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ КОМПЕТЕНТІСНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖАХ

Анотація. У статті проаналізовано питання розвитку пізнавальної активності, творчих здібностей студентів в умовах компетентнісного навчання української мови в медичному фаховому коледжі. Запропоновано різні методи навчання, які сприяють формуванню пізнавальної творчої комунікативної компетентностей студентів.

Ключові слова: пізнавальна і творча компетентності, мовленнєво-комунікативні вміння, методи навчання.

Яким має бути сучасне заняття в коледжі? Сучасне, де створюються умови для пізнавальної творчої активності студентів, атмосфери співробітництва та взаємної підтримки, яка б давала змогу кожному здобувачеві освіти виявляти ініціативу, самостійність, сприяла б розвитку критичного мислення.

Серед сучасних проблем педагогіки потребують першочергової уваги питання розвитку пізнавальної активності, творчих здібностей студентів, що є проблемою складною і багатоаспектною.

Спостереження показують, що багато студентів навчаються далеко не в повну міру своїх можливостей.

Думка про те, що студент повинен бути активний у навчанні, відома в педагогіці з давніх часів. Ще Сократ спонукав своїх учнів до активного засвоєння знань шляхом постановки навідних питань. З тих пір педагоги часто поверталися до проблеми активності учнів.